

FENOMENOLOGI

«Fenomenologi» (fra gammelgresk, *phainomenon*, altså «det som fremtrer», og *logos*, som ofte oversettes med «læren om») regnes ofte som læren om fenomenene slik de fremtrer, før enhver fortolkning av deres natur eller ontologiske status. Edmund Husserl, som ofte regnes som grunnleggeren av fenomenologi, hevdet at vår bevissthet alltid er rettet mot noe, at en opplevelse alltid er av noe. Denne «rettetheten» kalte Husserl for intensjonalitet. Som fenomenologien ofte har påpekt, så fremtrer alltid fenomener «for noen». Så man kan like gjerne si at fenomenologien er opptatt av å undersøke opplevelser fra et førstepersons perspektiv. Som Maurice Merleau-Ponty sier i *Phenomenologie de la Perception* (1945), er en opplevelse alltid en opplevelse fra et ståsted. Når det er sagt har fenomenologien helt siden dens innføring vært opptatt av mulighetsbetingelsene for våre opplevelser, altså ikke bare en subjektiv undersøkelse av interne mentale tilstander, slik noen kritikere har hevdet. Heidegger for eksempel, fokuserte på de historiske og kulturelle betingelsene for intensjonalitet overhodet – for subjekter som oss, eller som han valgte å kalle det, for Dasein – og kalte sitt prosjekt i sitt tidlige hovedverk *Sein und Zeit* (1927), for «fundamentalontologi».

Fenomenologi er imidlertid ikke bare en tørr filosofihistorisk fortolkningsprosess, men et levende prosjekt som fikk et oppsving rundt 90-tallet. Dette oppsvinget skyltes nok i stor grad at flere erkjente at fenomenologi hadde noe å bidra med til de kognitive vitenskapene. Her fikk umiddelbart fenomenologien sin tverrfaglige relevans, da den ble en kritisk motvekt til strømninger som empirisme, behaviorisme, og kognitivisme, samt den stadig dominerende vestlige dualismen. Hubert Dreyfus er en sentral eksponent for denne tradisjonen. I denne utgaven av *Filosofisk supplement* har både studenter og forskere behandlet ulike sentrale spørsmål i fenomenologien, og det er vårt håp at tekstene kan si noe om dens vedvarende relevans.

I «Emotional Contagion» tar Michelle Charette opp det sentrale spørsmålet om hvordan vi kan ha tilgang til andres sinnstilstander. Hva er forholdet mellom den andres ansiktsuttrykk, og den indre emosjonen ansiktet gir uttrykk for? Hun problematiserer empirismens tilnærming til spørsmålet ved å ta opp diskusjonen til to viktige tenkere i fra tyvende århundret: Gilbert Ryle og Maurice Merleau-Ponty.

Bas Van Woerkum diskuterer i «What's it like to experience light converted into vibrations on your skin?» hva slags fenomenal karakter såkalte «tactile-visual sensory substitution (TVSS)»-innretninger kan sies å formidle. Disse innretningene fungerer ved å omgjøre lys til vibrasjoner på brukerens hud. Van Woerkum foretar en kritisk gjennomgang av litteraturen på feltet, og argu-

menterer for at de skisserte hovedposisjonene alle viser seg å være uholdbare, fordi de ikke vier nok oppmerksomhet til erfaringens «multimodalitet».

I artikkelen «Heidegger's Interpretation of *Physis*, *Techne*, and Sophocles' 'Ode to Man'» tar Martin Nyberg for seg Heideggers forelesningsrekke *Einführung in die Metaphysik* fra 1935 (publisert 1953). Artikkelen er en hermeneutisk drøfting av Heidegger sin forståelse av de antikke greske begrepene *physis* og *techne*, og hvordan begrepene henger sammen med hans lesning av en av de mest kjente korpassasjene fra det tragiske stykket *Antigone* av Sofokles.

I vår spalte «Fra forskningsfronten» har professor i filosofi ved University of Memphis, Shaun Gallagher, skrevet om hvordan fenomenologien har påvirket den relativt nye og radikale retningen innen kognitiv forskning, *enactivism*. Teksten utgjør en kort, men omfattende introduksjon til fenomenologi og *enactivism*.

Håkon Blystad og Dag August Schmedling Dramer har intervjuet professor Frode Kjosavik om prosjektene til Kant og Husserl. Alt fra mulighetsbetingelsene for vitenskap og for dagliglivets opplevelser tas opp til diskusjon. Maren Kildahl Fjeld har anmeldt boka *Contrastive Reasons* (2017) av Justin Snedegar, en bok innen metaetikk som tar for seg handlingsgrunner. Svein Inge Melander har oversatt en tekst av Edith Stein, en tysk-jødisk filosof som konverterte til katolisismen. I teksten ser Stein på sammenhengen mellom fenomenologi og verdensanskuelse, og sammenligner posisjonene til Edmund Husserl, Max Scheler, og Martin Heidegger.

I spalten «I praksis» er vi så heldige å ha fått et bidrag fra professor emerita i allmenn litteraturvitenskap, Drude von der Fehr, som diskuterer fenomenologiens rolle for teatervitenskap, en diskusjon som får etiske og politiske konsekvenser.

Til sist kommer våre faste innslag: Et reisebrev fra St. Andrews av Patrick Winther-Larssen, to mesterbrev er skrevet av henholdsvis Åsne D. Grøgaard og Simon Opheim, samt Utdrag fra den Leksikrupske Encyclopedi om Heterofenomenologi. I tillegg finnes det som vanlig en quiz helt til slutt!

Vi i redaksjonen håper med dette nummeret å få deg som leser til å få øynene opp for fenomenologiens viktighet og relevans, og de mange områder der denne spennende retningen i filosofi gjør seg gjeldende, i alt fra historisk fortolkning til poesi, psykologi og teater.

God lesning!

Dag August Schmedling Dramer. Sverre Hertzberg & Martin Nyberg
redaktører